

Маја Анђелковић*Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу*

ЦРКВЕНА БЕСЕДА И МЕДИЈИ КАО СВЕДОЦИ САВРЕМЕНОГ ДРУШТВА

У раду се разматра однос цркве, одн. црквене беседе и медија у контексту праћења друштвених дешавања, детектовања друштвених проблема и могућег утицаја на друштво. Како би се предочиле промене у структури беседе, те њене функције, упоређене су беседе из 18. века са садашњим, које подразумевају и своју медијизовану форму. Поред тога што беседе и медији нуде сведочанства о друштвеном тренутку у ком настају, овај комплексни саоднос значи и међусобне утицаје и реструктурирања, те поновна вредновања не само онога чега су сведочанста, већ и себе самих као инструмената.

Кључне речи: црква, беседа, медији, друштво, савременост

Индивидуални и друштвени живот човека подразумева и напоре до постојање одређених симболичких система који ће у мањој или већој мери бити сведоци човековог историјског и цивилизацијског развоја, као што ће на различите начине покушавати да га усмере, осмисле и измене. Рекли бисмо да религија, већ вековима, и медији, од доба њиховог појављивања, представљају вероватно најсвеобухватније системе овог типа, а да њихово садејство чини овај симболички и комуникацијски систем још комплекснијим и друштвено утицајнијим. У сваком од њих, поред устаљених жанровских и реторичких образаца, текстуалних или визуелних, беседа (у ужем смислу), али и њени деривати, говор, обраћање (у ширем, медијском и политичком смислу) заузимају посебно место, с обзиром да је њена функција обраћање друштвеној групи с циљем да је убеди у нешто, да је усмери, да у најширем смислу утиче на њу и да тај утицај у крајњој инстанци заиста буде, и то што ефикасније, остварен. У раду ћемо се задржати на историјату и месту беседе, и то црквене

---

zmajce7@yahoo.com

Рад је настао у оквиру истраживања која се изводе на пројекту Друштвене кризе и савремена српска књижевност и култура: национални, регионални, европски и глобални оквир (ев. бр. 178018), који финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије.

беседе у некадашњем и садашњем „медијском“ и друштвеном простору, а како би се осветлио овај комплексни однос црквене беседе, медија и друштва, потребно је, пре свега, осврнути се на развој беседништва, његову поетику и његову друштвену и црквену улогу.

Реторика (беседништво) назив је за правила убеђивавања и умеће убеђивања изговореном речју, као и подстицање слушалаца на деловање. Она такође, осим уметности говора, у себи садржи и правила, јасно одређену унутрашњу структуру и поделу на врсте. Тек са установљавањем правила, реторика, а тиме и беседништво, добили су елементе дефинисаног говорништва, сопствену поетику, и то на плановима стилистике, граматике, композиције, а њена улога потврђује се у различитим сегментима друштвеног живота као што су обреди, здравице, нарицаљке, политичка беседа, судска беседа и друго (Курцијус 1996: 106 и даље). У вези са тиме, још у времену настанка систематизоване реторике, било је установљено да сам говор, беседа није довољан да произведе жељени ефекат на слушаоце, већ да изузетно важну улогу имају и нелингвистички фактори као што су: околности у којима говорник говори, он сам, невербална комуникација као пратилац излагања, итд.

Беседништво, међутим, развијајући се током векова, мењало је своју поетику, структуру, функцију, улогу у систему у којем је имало примену. Од античких времена, пак, опстала је, као реторичка константа, чињеница да се говорник увек својим говором (беседом) циљно обраћа одређеној публици. Квалитетна беседа, у античко, као и у каснија доба, осим потребе за доказивањем онога што се излаже има за циљ и да омогући естетско задовољство, стилским фигурама, говорном мелодијом и емотивно, онима који слушају беседу, али има, зависно од појединачног циља, и намеру да слушаоца покрене на деловање, што је узроковано историјским, друштвеним и личним околностима у којима говорник беседи окупљеној публици.

Ослоњена на структуру беседа, коју је још Коракс установио¹, на три реторичке димензије беседа – логичку, етичку и естетичку – које је још Аристотел наглашавао у својој *Реторици* око 330. год. пре нове ере (в. Курцијус 1996: 117), затим на њихову функцију, као и на место, улогу и поделу беседништва или језичко-стилско-реторичка средства прописана од хеленских времена, која су преузели и

¹ Коракс је беседу поделио на пет основних делова – увод, излагање проблема, доказивање, додатне напомене и закључак – који остају актуелни поетички и композициони делови беседа за сва будућа времена. О првом приручнику реторике, чије се ауторство приписује Кораксу, имамо само посредних сазнања (Курцијус 1996: 45), јер изворни текст приручника није сачуван.

модификовали и Римљани, беседа се унутар хришћанске „цивилизације“ на овим основама утврдила и развијала. У односу на судско, политичко и пригодно беседништво, као новина у том обиму непозната старом свету, хришћанство, дакле, установљује религиозно/црквено беседништво. Тако се у оквиру античког беседништва осим нових идеја, тема и садржаја уносе и релативно мање коришћена језичко-логичко-стилска средства, каква су гомилање синонима, поређења, емфатична реторика, алегоријске и параболне схеме, реторика симбола и друга (више о естетско-стилско-реторичким средствима византијског беседништва и књижевности, видети у: Аверинцев 1982: 86–110; Д. С. Лихачов 1972: 137–208; Бичков 1997: 87–121).

Време насилних друштвених промена – полемике са јеретцима, ширење хришћанства или утврђивање хришћанства као државне религије – које су се одвијале без техничких помагала или са техничким помагалима за посредно преношење порука, дале су додатни подстрек неговању реторике као духовне дисциплине. Беседништво као умеће, као могућност делотворног и далекосежног говорења, постаје изузетно битно, односно постаје предуслов за придобијање слушалаца, за убеђивање публике на деловање, те је његов практични значај одређен управо тиме што је од говорничке вештине зависило и остваривање духовних и друштвених промена.

Место, време, начин, узрок и циљ због којих долази до обраћања публици у великој мери одређују врсту беседе. Већ сама чињеница да постоји потреба да једна особа преноси поруку мноштву, а да није реч о дијалогу, о дискусији судеоника разговора, већ да осим говорника остали прихватају улогу слушалаца, као и да су те ситуације учестале и да немају карактер обраћања суду или политичком скупу, јављају се као потреба у различитим обредним ситуацијама. Од Аристотела наслеђена подела на судско, политичко и пригодно беседништво, добија – већ је истакнуто – и свој четврти облик у обредном, сакралном беседништву, које би могло такође бити подведено под тип пригодног беседништва. Основне карактеристике црквеног беседништва јесу условљеност простором на којем се беседе изговарају (црквено здање), приликама у којима се изговарају (празници), као и циљем који се жели беседом постићи. Обично је њихов циљ да афирмишу теолошке ставове, али и хришћанске врлине, да верујуће утврде у вери, или да уведу у веру неверујуће, као и да потврде основне духовне, теолошке и етичке смернице у животу хришћанина, да, заправо, изнова подсети на координате

хришћанског живота и у догматском и у етичком смислу. Проповеди се заснивају на тумачењу и појашњавању општих религијских ставова и веровања и наглашавају моралну димензију, доводећи у везу библијски текст и црквену предају са садашњицом. Најчешће су тематски везане за благодан или светковину која се прославља, и обично се морална и духовна порука ослања на јеванђеоски или уопште библијски текст као и на животе апостола или светитеља. То су најчешће пригодни говори којима се чешће истичу вредности појединца, групе, којима се афирмишу одређене теолошке идеје или којима се предочавају извесне духовне ситуације. Такве црквене беседе често активирају елементе китњастог реторичког стила, оне хвале појединце и врлине, истичу догађај и особу, иза којих откривају дубљи теолошки, духовни и морални смисао.

До појаве савремених медија, нарочито визуелних, црквена беседа остваривала се у просторима црквених здања, или одређених обредних места, што је у великој мери ограничавало број оних којима се беседи и на које се том беседом утиче. Тада, сходно времену, неуком свету црква није била искључиво место богослужења, већ место на коме су се могла стећи различита апстрактна и практична знања. Подразумева се, велику улогу у таквом сазнавању имао је беседник јер је од њега зависило која ће се питања, поред подразумеваних проблема вере, разматрати.

За пример црквене беседе овога типа узећемо Венцловићеве *Беседе на Божић*, које је беседио и записао током 18. века, а чију смо анализу извели у оквирима неше докторске дисертације (в. Анђелковић 2009). Неизоставно, сходно празнику на који је беседио, Венцловић превасходно теолошки тумачи смисао и тајну Божића, Христовог рођења, тајну Свете Тројице, хијерархије анђела и друго. Међутим, осим што текст светоотачког предлошка (пре свих, текстове Григорија Богослова и Јована Златоустог) прерађује и сопственим га допуњава, он уноси читаве фрагменте педагошког карактера. Управо у њима може се сагледати одјек друштвено-историјске стварности у Венцловићевим текстовима, одн. интензиван контакт са савременошћу и тежња да се друштво, појединац, историјске околности и друштвено понашање његовог времена преиспитају и коригују.

Овакав Венцловићев поступак у складу је са тим да беседничко демонстрирање и поучавање уобичајено подразумева „актуелност“ образовног деловања самих беседа које треба да потенцијалне „ђаке“ извуку из моралних, колективних и личних световних заблуда и изведу на прави, „јеванђеоски“, „црквени“ пут. Пошто црквена

и библијска традиција захтевају тумачење, јер без њега семантички остаје стварност осиромашена, поуке приповедача су, заправо, елиптичне интерпретације библијског текста или црквеноисторијског догађаја, „разгонетке“, али и позив слушаоцима/читаоцима да, једносмерно тумачећи његове приче и „загонетке“, измене и коригују своје понашање и ступе у редове „светих“. Оне су, дакле, позив слушаоцима/читаоцима да прихвате истину коју беседе објављују, и да безусловно прихвате догматске и духовне ставове самог беседника. Поред демонстративног и интерпретативног плана, беседе су, дакле, утемељене на прагматичкој функцији. Слушалац/читалац је зато позван да мења своје мишљење и ставове, да тумачи и афирмише неку од вредности коју претпоставља беседник, да се коначно одлучи „за“ беседникову духовну визију, а беседник је преузео позицију из које усмерава друштвену свест, преиспитује и афирмише друштвени морал свога времена. Зато се порука у Венцловићевим *Беседама* претвара у етичко-социјално-парадигматски образац друштвеног постојања применљив на друштвене услове у различитим временима. Иако се формира у илузији апстрактно-формалног писма/гласа, дакле ванвременски, он подразумева улазак у хоризонт слушалаца/читалаца, у њихову просторно-временску садашњост слушања/читања.

А пошто је Венцловићево дело било намењено, пре свега, слушаоцима, а онда и читаоцима различитих друштвених слојева, различитих нивоа знања, неједнаких схватања, могућности и потреба, оно самим тим носи слику своје публике утиснуту у текстове, као и друштвено-историјске околности у којима се беседник налази: ратне околности, околности у којима се налази српски живаљ у Угарској, политичке репресије, немарност миријана, деликатне односе између Срба и Грка, православне и католичке цркве, моралну недостојност, конвертитство. Акцент се, опет, у његовим беседама упорно ставља на моралистичке придики о понашању у цркви и друштву, у свакодневном животу и приликом празновања. Из тог упорног инсистирања на наглашавању потребе за исправљањем у оно време друштвено неприхватљивог понашања и дешавања, сагледавају се и ситуације уобичајене за свакодневни живот, као што су: чедност девојака, узорност младих невеста, понашање старица у оквиру породице, преусмеравање понашања појединаца, одрицања од меркања, чини, опањкавања, куђења, злог оговарања, претварања на опхођење каквим се доводи до коректних међуљудских односа. Венцловић, дакле, у својим моралистичким настрojeњима жигосе моралне девијације, критикује однос поје-

динца према заједници, и посебно према цркви, ослањајући се на библијску предају упућује различите апеле слушаоцима, прети казном, анатемисе отпаднике. Критикујући, опет, одређене друшвене слојеве – нпр. богаташе – којима се директно обраћа, Венцловић се критички осврће на њихово одевање, себичност, раскалашност, као што пажњу посвећује и злоупотреби и „прелести“ женске козметике: женско мазање белилом и руменилом „по турски“ и црњење обрва, назива ђаволском науком. Нарочито се бави и критиком појаве блуди и неумерног упражњавања јела и пића. Знајући, дакле, истину о Богу, проповедник зна и истину о свету, па тако и како се треба поставити у том свету. Још више од тога, Венцловић се намеће као ауторитет који једини има право на истину, док се пастви то делимично одузима. Порука његових беседа, дакле, увек је Божија, људска, Венцловићева и друштвена истина, увек је откривење, дакле, вечна истина. Зато се његове беседе претварају у приче о теолошкој или друштвено-политичкој спознаји реалности и о владању њоме.

У новије време, појава аудио-визуелних и дигиталних масовних медија као преносилаца информације/поруке, донела је, као важну новину у реализацији жанра, медијизацију и дигитализацију црквене беседе. Поред тога што проповедник и даље беседу казује у оквиру црквеног здања, његова се беседа преноси неприсутним верницима путем аудио-визуелних записа, директног преноса, посредством новина или интернета. Вишеструкост модела посредовања је, свакако, омогућила да се број оних којима се беседи готово неограничено повећава, што истовремено и изнова иницира повећање броја оних на које може да се делује, али омогућава и свеобухватнији поглед на заједницу и ефикасност њеног „идеолошког“ усмеравања. С друге стране, медији и медијизација црквене беседе нарушили су некадашње ораторске претпоставке, па су примери савремених беседа знатно поједностављени на семантичком и стилском плану. Исто тако, нужна сажетост, односно редукација изражајног регистра, као очекивана последица савременог начина живота, умногоме је одредила дужину беседе и, каткад веома поједностављено, сагледавање друштвених околности.

Као супротност Венцловићевим беседама из 18. века предочавамо црквене беседе епископа канадског Георгија, казиване на Божић 2010. године у цркви Св. Ђорђа (Вотерлу, Онтарио; http://www.youtube.com/watch?v=Iz1rWm2dexs&feature=player_embedded#) и беседе архиепископа охридског Јована и патријарха српског Ири-

неја, обе казиване у Саборној цркви на Божић 2011. године (в. <http://www.svetigora.com/node/8132>).

Ове беседе немају структурне одлике праве беседе, већ су сведене на тек неколике захвалнице, стереотипно наглашавање теолошког значаја Божића и на честитање празника верницима. У њима нема обухватнијег презентовања слике савременог друштвеног, политичког и историјског стања, али се на основу појединих сегмената може сагледати проблем верског плурализма као одлике савременог друштва, унутрашњи црквени проблеми раздора међу свештенством, притварање православног архиепископа у Бугарској, и уобичајени позив народу да се окрене цркви и да у њу долази.

Нешто сложенија од претходних је божићна беседа, за 2011. годину, епископа рашко-призренског Теодосија (в. Интернет изворе, први и други део). Премда, услед друштвено-политичких околности што условљавају оне којима је упућена, Теодосијева беседа исцрпније упућује на природу егзистенцијалне проблематике верујућих, и у њој постоје тек неколике информације о друштвеним збивањима: епископ превасходно изражава жељу да призренска епископија поново почне с радом, указује на то да су се стекли услови да Призренци који су напустили невољно своја огњишта 1999. године сада могу да се врате у своје домове.

Потпуно сведено казивање, упрошћеност беседе, њено врло кратко трајање, заједничке су особине свих нама савремених наведених црквених беседа. И даље, за разлику од беседа из ранијих епоха, какве су, на пример, Венцловићеве, ове беседе не успостављају, за слушаоца/читаоца/гледаоца, или пак за истраживача, могућност да из њих сазна нешто више о добу у ком живи, односно о добу у коме живе они чији је живот и говор предмет какве антрополошке, лингвистичке или културноисторијске анализе. Отуда се поставља питање зашто и у савременим беседама нема разрађених друштвено-политичких сегмената, или неких целовитијих културолошких увида. Одговор запитаности у погледу информацијске редукованости беседа времена коме припадамо неизоставно треба потражити и у чињеници да је савремено друштво својом информисаношћу знатно превазишло некадашњи стадијум, када су црква и беседа у њој биле главни извор информација. Идеја о индиференцији услед сувишка информација опредељује и нашу свест о настојању да се свеколике поруке, па и поруке у оквиру црквених беседа, артикулишу у формама и обимима који, прилагођени савременом рецепијенту, обезбеђују пријем, разумевање и прихватање поруке. Управо зато садашњи беседници само у алузијама на-

говештавају друштвено-политичке реалитете, јер се подразумева да ће их сваки појединац разумети и контекстуализовати, сходно знањима и могућностима које стиче посредством многобројних других облика сазнавања.

Запажено стање, употпуњено окренутошћу цркве медијима, доводи до супституције беседе, и њене основне функције, посланицом, па ће она постати примарним сведоком савременог друштва. Насупрот актуелним божићним беседама стоји, дакле, божићна посланица која се по својој структури, као и употребљеним реторичко-стилско-језичким средствима приближава некадашњим беседама и са њих пресликава нужност кориговања заједнице. За пример можемо узети божићну посланицу Српске православне цркве (в. Интернет изворе), која је већим својим делом написана с очигледном тежњом да се укаже на појаву друштвених девијантности. Посланица се успоставља не само као порука религиозног садржаја, већ превасходно као својеврсна антрополошка анализа и као позив за позорношћу у времену дестабилизације фундаменталних вредности (љубав, пријатељство, племенитост, уважавање другог, еманципација, разумевање итд.), чиме се, у ситуацији када се пажња највећег могућег броја слушалаца може сакупити (у дан великог верског празника), постиже и њена најважнија савремена религиозна и уопште хуманистичка дејственост. У реченој посланици Српске православне цркве наглашава се опасност већ започетог распадања породице, будући да се криза породичних односа тумачи као манифестација декомпонујућих тенденција у друштву уопште. Такође, изражен је став против легализације абортуса, против обесвећења брака и злоупотребе полности која је узроком појаве сиде, расветљавају се злоупотребе средстава масовне комуникације, а исказује се и негативан однос према борби за људска права, којом се подривају вредности предвиђене хришћанском аксиологијом, као и према слободи којом се друштво отвара према разноврсним облицима блуда и противприродног чињења. С обзиром на то како и колико је борби за људска права посвећено места у посланици, примећује се да је ова манифестација друштвеног ангажовања очигледно заузела значајно место у животу заједнице, а тиме и закупила пажњу медија и населила говор који се медијски посредује. Не мања пажња, и у посланици и у медијима, посвећена је односу међународне заједнице према српском народу на Косову и Метохији, који је кулминирао признавањем независности Косова, те прећутним одобравањем трговине људским органима. Актуелност одређене теме свакако опредељује њену заступљеност

у регистру посланице, али је подједнако важно и то колико је тема кодирана као фигура којом се проверава стабилност свести једног друштва, или човека уопште, о његовим темељним људским, културним, идентитетским и хришћанским вредностима и позицијама.

За сагледавање односа цркве и медија, или, боље рећи, односа цркве према медијима, издвајамо један део Божићне посланице Српске православне цркве:

„Плод тих Божјих дарова и стваралачких способности датих човеку јесу и савремени човекови изуми – на пример средства масовне комуникације: електрика, радио, филм, телевизија, новине, интернет. Та и многа друга модерна средства општења међу људима и преношења духовних, научних, животно практичних, моралних, естетских, културних и других вредности и свечовечанских искустава, поред не малих добара која доносе човеку и човечанству, такође могу бити и бивају злоупотребљена.“

Из наведеног недвосмислено се намеће закључак да црква већ подразумева медије као изразито моћног „савезника“ и посредника у ширењу вере и постављању различитих друштвених норматива, али да је истовремено свесна и могућности злоупотребе медија и њиховог негативног деловања. Средства комуникације су перспективом цркве опредељена као облици испољавања Божје дарованости – човек је биће стваралачких могућности, а своју Богом даровану креационистичку способност може да осведочи и у изграђивању нових инструмената испуњења потребе човека за говором и потребе за другим који ће се говором учинити блискијим, присутнијим, како би и сам, коначно, био примеренији жељи у погледу себе самог. Црква настоји да назначи и како се сваки дар може преобразити, злоупотребом од самог сопственика способности, у средство човековог опозивања себе самог. Но, без обзира на све потенцијалне и уочљиве опасности медија, црква их користи стога што актуелизација црквених и друштвених питања омогућава маркирање посебности заједнице и њеног даљег усмерења. И не само то – црква све више и црквену беседу подводи под логику медија (Хјарвард 2008: 5). Поменуте релације и поступци цркве у складу су са све већим критичким односом према догми од стране млађе и образованије популације, која у цркви не види једини ауторитет, с једне стране, док с друге, медије свакодневно користи као главни модел и инструмент упознавања света.

Означени саоднос цркве и медија доводи до медијизације религије, с једне стране, те религизације медија, с друге стране.

Комплексност и немогућност тачног одређења ове појаве постаје предметом све чешћих научних разматрања (в. Кубурић и сарадници 2010). Иако тек, рекли бисмо, на зачетку тумачења и детаљне анализе наведеног саодноса, још је 2006. у својој књизи *Religion in the Media Age*, Хувер указао на све већу повезаност религије и медија, као и на чињеницу да већином сада религиозност и духовност сазнајемо управо преко медија (Hoover 2006: 1). Но, овом Хуверовом становишту додали бисмо и чињеницу да данас црква постаје обухватнији судеоник комуникационог односа са онима којима се обраћа: медије не користи само као инструменте одашиљања своје поруке, већ као инструмент примања порука, одн. инструмент помоћу кога сазнаје свеобухватно друштвена дешавања. Отуда медији, омогућавајући цркви тзв. медијизовану стварност, нужно утичу на њено сагледавање стварности и детектовање проблема савременог друштва, што повратно утиче и на поетику и садржај црквене беседе. Расветљавајући видове и услове реализације беседа и посланица у простору актуелног, дакле пре свега медијског модела преношења и примања поруке, долазимо до феномена узрочно-последичних односа, с обзиром на које препознајемо да су позиције цркве, медија и савременог друштва знатно сложеније него што се то испочетка може предвидети, управо због предочене међузависности. У наведеној „тријади“ сва три елемента истовремено постају „починиоцем“ догађаја, али и његовим „саучесником“ и његовим „сведоком“, сваки од њих остала два користећи у своје сврхе, пре свега популизације, доминације, надзора над друштвом.

Литература

Аверинцев 1982: С. С. Аверинцев, *Поетика рановизантијске књижевности*, превели Драгољуб Недељковић и Марија Момчиловић, Београд: Српска књижевна задруга.

Анђелковић 2009: М. Анђелковић, *Пројоведи на Дан Христовог рођења у преводу и преради Гаврила Стефановића Венцловића*, необјављени текст докторске дисертације одбрањене на Филолошком факултету у Београду 2009. год.

Бичков 1997: В. Бичков, „Формирање основних начела византијске естетике“, прево Илија Марић, *Источник*, бр. 23, Београд.

Кубурић и сарадници 2010: *Религијска имагинација и савремени медији: медијизација религије и/или религизација медија*, приредили: Зорица Кубурић, Срђан Сремац и Сергеј Беук, Нови Сад: Центар за емпиријска истраживања религије.

- Курцијус 1996: Р. Е. Курцијус, *Евројска књижевност и латински средњи век*, прево Јосип Бабић, Београд: Српска књижевна задруга.
- Лихачов 1972: С. Д. Лихачов, *Поетика старе руске књижевности*, прево Димитрије Богдановић, Београд: Српска књижевна задруга.
- Нјарвард 2008: S. Njarvard, „Introduction: The mediatization of religion: enchantment, media and popular culture“, in: *Northern Lights Volume 6*, 3–8, Copenhagen: University of Copenhagen.
- Hoover 2006: S. M. Hoover, *Religion in the Media Age*, London: Routledge.

Интернет извори (сви снимци преузети су 27. 1. 2011):

- Епископ канадски Георгије, 2010: http://www.youtube.com/watch?v=Iz1rWm2dexs&feature=player_embedded#
- Архиепископ охридски Јована и патријарх српски Иринеј, 2011: <http://www.svetigora.com/node/8132>
- Епископ рашко-призренски Теодосије, 2011: први део: <http://www.youtube.com/watch?v=fVWE0qkr78I>; други део: <http://www.youtube.com/watch?v=JeoFFC2zVMc&feature=related>
- Божихна посланица Српске православне цркве, 2011: http://www.spc.rs/sr/bozicna_poslanica_srpske_pravoslavne_crkve_2011_godine

Maja Anđelković

**HOMILY AND MEDIA AS TESTIMONIES
OF CONTEMPORARY SOCIETY**

Summary

The paper examines the relationship between church, that is to say the one between homily and media in the context of current social events, detecting the acute social issues and the potential impact of clergy's discourse upon society. In order to delineate the transformations taking place in homily structures, including its functions defined by the genre, and to elucidate new potentials of homily determined by the situation of its delivery, the paper sought to compare the homilies dating back from the 18th century with several contemporary ones, which also imply their medialized realization. Besides exploring the issue of homily and media constituting a testimony of the society at the moment they emerge from, the complex interrelation also indicates their mutual correlations and the restructuring process as such, entailing the reevaluation of not only what they represent the testimony of, but of themselves as instruments in their own right.

Key words: church, homily, media, society, contemporaneity